

מסורת הש"ס

א) [ג"ל ר' יונתן], ב) [מפרשה די:], ג) יומא סט. תמורה די: ד) יומא ל: א) פ"י בעא מניה טעם ולא נתן לו אלא אמר לו כי אין חסדין כלומר קבלה הוא לבני אדם לכתוב הכי. ערוך ערך [פ"י], ו) יומא ל:, ז) [נס: כל הסוגיא], ח) אם שטיה אם לא שטיה ג"א מ"ד, ט) [מס': סופרים פ"ה ה"ט], י) [נכמ"י סוה וכו"ל (רש"י)], יא) [לפי' המוס' ל"ג א"י. מהר"ם], יב) ג"ל כלום, יג) ג"ל בגולה, יד) בדפרי"ר תלמוד, טו) [ע"פ], טז) ויקרא בל, יז) [נמדבר ט], יח) [נמדבר יח], יט) [נמדבר יח], יע) [קדושין מ:], כ) [נמדבר ט], כא) [נמדבר יח, כב] [נמדבר ט], כג) [נמדבר טעמים כא: ממנות זא, כד) [ויקרא טז], כט) [סוטה כה, וסס], לו) [נע"ע מוס' פסחים ו: ד"ה שנאמר, לו) [פרשה מ"ד]

תורה אור השלם

- עת לעשות ליי' הפיו תורתיך: תהלים קיט פסו
- והשביע אתה תבין ואמר אל הקאשף אם לא ששב איש אתך ואף לא ששית טמא' תחת אישך דתקי' מפי' הקומרי' המאזריים האלה: זאת כי ששית תחת אישך וכי נטמאת וחתן איש כך את ששבתו מבלעדי אישך: במדבר ה-ט-כ
- אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי: תהלים מ ח
- לקח את ספר התורה הזה ושמעם אותו מצד ארון ברית' ו' אליהם ותיקו שם כך לעד: דברים לא כו
- ויאמר אלי' מה אתה ראה ואמר אני ראה מגיל' עפה ארבה עשרים באמה ורחבה עשר באמה: זכריה ב ב

גליון הש"ס

גמ' ס"ת שחבר רייעה אתה. ע' מגילה דף ט ע"א מד' מ"ס בשלח מורה: שם משום כבוד צבור. ע' מגילה ד' כז יומא דף ט ע"א מוס' דף לט ע"ג: שם א"ל אין בוחבין ומה טעם לפי שאין בוחבין. כעין זה שנת ד כ"א ע"א וס"ג:

הגהות הב"ח

א) גבי רבה ג"ל זאת ו' נמחק:

מוסף רש"י

מעייני בספרא דאגדתא. שלא ישתכח (ותמורה די:). עת לעשות לה' הפרו תורתך. כשעשין הדבר לשם קדושת השם רחוי להפך מורחק (שם), באל"ף ב"ת. אומיות של ראשי המצוות (ויומא די:). כשהוא בוחב. כהן הכותב את המגילה להקשות (שם). אימא כמה שכתוב בטבלא. לפי סמני האומיות (שם). בסיריורי' חט לא שכת' אחריי ראשי מצוות עד סוף המקרא, ומה כי שטי' ואחריי ראשי מצוות עד סוף המקרא. יתן ה' אותך ואחריי ראשי מצוות עד סוף המקרא ובאו המים ואחריי ראשי מצוות (שם דח).

מי קוראין.

שלוס: הראויין לימנוס כו'. דלמרנין במסכת שבת [באלו קשרים דף קד). אחיו תלמיד חכם שראוי למנומו פרנס על הצבור כל ששולין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומרה: **נחומשין**. שיש

שכותבין לכן חמשה חומשין כל חומש אחד שלם לעצמו וכל ספריהם היו

יט במגילה כס"ט שלנו: **מחסר נמילתיה**. שקורין לו ס"ט ומסר הוא: **דלא ניסן ליכנס**. פחות ממסר אחד שלם לעצמו: **והא לא ניסן ליכנס**. שום דבר יי' גמרא והלכה ואגדה כדלמרנין לקמנין<sup>[א]</sup> אלה אתה כותב כו': כיון דלא **אפשר**. מליכתב שנתמעט הלג והתורה משתכחת: **עם לעשות לה'**. אם צא עת לעשות תקנה לשם שמים הפרו דברי תורה לשעה הכריכה: **ה"ג כיון דלא אפשר**. שאין לכל צבור וצבור יכולת לכתוב נציאים שלם: **מגילה**. פרשה לצדה של תורה או שמים: **למ"ה**. לקמן בשמעתינ:

**מגילה מגילה ניסנה**. כשנאמרה פרשה למשה היה כותבה ולצקוף מ' שנה כשנאמרו כל הפרשיות חיצרן בגידין ותפרין: **חסומה ניסנה**. לא נכתבה עד סוף מ' לאחר שנאמרו כל הפרשיות כולן והנאמרות לו בשנה ראשונה ושניה היו סדורות לו על פה עד שכתבן: **לפי שאין כושבין**. ואפי' למ"ד מגילה מגילה ניתנה כיון דלדינך אידבק: **אף היא**. היולי המלכה במסכת יומא (ד' לו:). **פרשם סוטה**. לכתוב משם פרשיות לסוטה הבאות: **כאל"ף צ"ג**. כלומר ראשי המצוות: **כשהוא כותב**. כמה הכותב פרשת סוטה: **כמה שכתוב**. לפי הסימנים היה מצין וכותב: **אם שכתב**. כלומר ואת כי שטי' וגו': **בסיווגין**. תחילת המקרא היה כתוב מינה שלימה ולצקוף ראשי מצוות: **עד ויהי ציוס השמיני**. שהוא גמר כווי הקרננות: **אז אמרין**. כך אמר דוד אז אמרתי כשעברעו עלי שאלו ודאל לפוסלני מלגא צקהל והועד צבית המדרש עמוני ולא עמונית כדלמרנין ציצמות (דף עז).: **הנה צאפי**. עכשיו צאפתי לכלל: **כתוב עלי**. מאז ניתנה הסורה הזכרתי צה ואת שמי צנומך הנמצאות (בראשית יט) צזכות דוד שעמיד לצאת מרות המואבים ונעמה העמוניות אמו של רחבעם כתיב הכא הנמצאות וכתיב התם (תהלים פט) מנאפתי דוד עבדי. אלמא מגילה איקרי משום דמתחילה נכתבה מגילת בראשית והדך מגילת נח והדך מגילת אזרחה והיינו דקאמר צמגילת אזרחה כתוב עלי: **חסומה**. גמורה ומסויימת ושלמה: **א"י לצדרי צוי**. איקראי מגילה אותן מ' פרשיות שהוצרכו ליוס נאמרו ונכתבו וגמסרו צו ציוס ונכתבה כל אחת צמגילה

לצדה לפי שמוצלות ורחוקות זו מזו הלכך קרי לשאר נמי מגילה משום דכשחור והשלימה הוצרך לכתוב מצראשית עד פרשת כהנים לצד ודילג פרשת כהנים הכמוצה כבר וכתב מפרשת כהנים עד פרשת שילוח ומאפים וכן כולס: **פרשם כהנים**. אמור אל הכהנים<sup>(ט)</sup> שהלכות כהנים כמותות צה לא יטמא לא יקח מוס צו לא יגש ומפני שצו ציוס חזקק לעבודה הזורכה קדושתן להודיעם: **פרשם לויס**. קח (נא) את הלוים דעהלותקין<sup>(י)</sup> שצה הלכות לויס. וי"א ואל הלוים מדברי<sup>(י)</sup> ואינו כן כי מה עניינם אלל הקמת המשכן מעשר ראשון לא נהג עד סוף חמשים וארבע שנה<sup>(י)</sup> ועוד פרשת מעשר מיקריא: **פרשם לויס**. הוצרכה לצו ציוס שזקקו לשיר: **פרשם עמאפס**. ויהי אנשים וגו'<sup>(י)</sup> משום הלכות הפסח והמשכן הוקם בצמד צניסן והוצהרה להם פרשת שילוח ומאפים וישלחו מן המחנה<sup>(י)</sup> שצו ציוס הוקצעו שלם מחנות מחנה שכניה ומחנה לוי' ומחנה ישראל והחזקו להשתלח וממך כך החזקו ומאפים לישראל הואיל וצריכין שילוח ולא יוכלו ליכנס למשכן היאך יעשו פסקיהם ולצדי לוי יכולים היו ליעטר עד ט"ו ולא נזקקו לפסח שני אלא א"כ לא יטהרו: **ופרשם שילוח עמאפס**. וישלחו מן המחנה<sup>(י)</sup> שצאמות היוס הוקצעו המחנות וכשנגללים הפרוכת בכל סילוק מסעות הותרו וצין ומאורעים ליכנס לשם<sup>(ט)</sup>: **ופרשם אחרי מוס**. אע"פ שהיא של יוס הכפורים צו ציוס נאמרה כדכתיב אחרי מותי<sup>(י)</sup> ומפני שממו בני אהרן שצביל ציאה שלא לצורך נאמרה אותה ואזרה לאהרן אל יצא בכל עת:

הפרו תורתך שאין כל צבור וצבור יכולין ליכתוב כל הנביאים הילכך מותר ללקט כל ההפטרות ולכתבן בספר א': בעא מיניה אביי מרבה מהו לכתוב מגילה לתינוק להתלמד בה א"ל אין בוחבין ומיתוקמא כתנאי וי"ל דגם זה עת לעשות לה' ובוחבין: דרש רב יהודה בר נחמני מתורגמניה דר"ל כתוב א' אמר כתב כל הדברים האלה וכו' אמר הקב"ה למשה דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה על פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב דבי ר' ישמעאל תנא כתוב כל את הדברים האלה אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות פי' אבל משום עת לעשות לה' התירו חכמים לכתוב ובהו סמך ר' שכתב המשנה ואחריו כתבו הכרייתות ורבינא ורב אשי כתבו התלמוד וכן כל חכמי הדורות בוחבין פירושיהן:

## הניזקין פרק חמישי גיטין

## ס.

**אם שכב אם לא שכב**. אם שכב לא כתיב כלל אלא אם לא שכב<sup>א</sup> כתיב אלא דכתב הכי כתיב ואת כי שטי' ב: **תורה התומה ניתנה**. ב תימנה דכתיב (שמות כד) ויקח ספר הצרית ויקרא בזאוי העם ופרש"י צפי' חומש דהיינו מצראשית ועד כאן<sup>ב</sup> וגראה לפרש דלא קאמר חסומה ניתנה שלא נכתבה עד לבסוף אלא שעל הסדר נכתבה ב דיש פרשיות שנאמרו תחילה לפני אותם הכתובים לפניהם ולא נכתבה עד שנאמר לו אותה שכתובה לפניה וכותב זאת אחריה<sup>ב</sup> ועל זה מיימתי מדרצי לוי שאותם לא נאמרו על הסדר והיה יכול להוכיח זה מכמה מקראות דאין מוקדם ומאוחר צמורה אלא הואיל ומשכח דרצי לוי מיימתי לה ור"ת גרים א"ר לוי מילתא צאפי נפשה<sup>ב</sup>: **פרשת טמאים**. פי' צקונטרס ויהי אנשים וקשה לפירושו דלמר צפ"ק דפסחים (דף ו.) שזאליס דהלכות פסח קודם הפסח ל' יוס שהרי נציא עומד צפסח ראשון ומוהיר על פסח שני<sup>ב</sup> ולפי' איכא חדש וחצי כיון שנאמר בראש חדש ניסן<sup>ט</sup> ועוד דלא יתכן לרצי יוסי הגלילי דלמר יי' נושאי ארונו של יוסף היו ולרצי יחזק דלמר למת מנאזה נעמאלו וחל שציעי שלהס צערי פסח וגראה דפרשת טמאים היינו פרשת וינורו (ויקרא כג) דכתיב ציה טומאת שרץ ונצילה<sup>ב</sup> וכל השרץ לטומאת מקדש וקדשו<sup>א</sup> טו:

**ופרשת אחרי מות**. צנראשית צנה<sup>ט</sup> איכא פלוגמא גבי אחר הדברים אלהה היה דבר ה' אל אנכם (בראשית טו) דליכא למ"ד אחר סמוך ואחרי מופלג ואיכא למ"ד איפכא וקשה מאחרי מות דצו ציוס היה ושמא נאמר אחר כל הפרשיות לכן חשיב מופלג:

אחמיהי דיילמא כיון דאידבק אידבק תיבעי למ"ד תורה התומה ניתנה כיון דחתומה ניתנה אין בוחבין או דיילמא כיון דלא אפשר כתבינן \* א"ל<sup>ב</sup> יאין בוחבין ומה טעם<sup>ב</sup> לפי שאין בוחבין איתיביה<sup>ב</sup> אף היא עשתה מבבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה<sup>ב</sup> א"ר שמעון בן לקיש משום ר' ינאי באל"ף ב"ת איתיביה כשהוא כותב רואה וכותב מה שכתוב במבבלא אימא כמה שכתוב במבבלא איתיביה כשהוא כותב רואה במבבלא וכותב מה שכתוב במבבלא מה הוא כתוב במבבלא<sup>ב</sup> אם שכב אם לא שכב<sup>ב</sup> הכא במאי עסקינן דבסירוגין כתנאי<sup>ב</sup> אין בוחבין מגילה לתינוק להתלמד בה ואם דעתו להשלים מותר ר' יהודה אומר בבראשית עד דור המבול בתורת כהנים עד ויהי ביום השמיני א"ר יוחנן משום רבי בנאה תורה מגילה מגילה ניתנה שנא' ב אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי ר"ש בן לקיש אומר תורה חתומה ניתנה שנאמר ב לקוח את ספר התורה<sup>ב</sup> והואת ואידך נמי הכתיב לקוח ההוא לבתר דאידבק ואידך נמי הכתיב במגילת ספר כתוב עלי ההוא ובכל התורה כולה איקרי מגילה דכתיב ב ויאמר אלי מה אתה רואה ואומר אני רואה מגילה עפה<sup>ב</sup> אי נמי לכדרבי לוי דאמר רבי לוי שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן אלו הן פרשת כהנים ופרשת לויס ופרשת טמאים ופרשת שילוח טמאים ופרשת אחרי מות ופרשת

כהנים לצד ודילג פרשת כהנים הכמוצה כבר וכתב מפרשת כהנים עד פרשת שילוח ומאפים וכן כולס: **פרשם כהנים**. אמור אל הכהנים<sup>(ט)</sup> שהלכות כהנים כמותות צה לא יטמא לא יקח מוס צו לא יגש ומפני שצו ציוס חזקק לעבודה הזורכה קדושתן להודיעם: **פרשם לויס**. קח (נא) את הלוים דעהלותקין<sup>(י)</sup> שצה הלכות לויס. וי"א ואל הלוים מדברי<sup>(י)</sup> ואינו כן כי מה עניינם אלל הקמת המשכן מעשר ראשון לא נהג עד סוף חמשים וארבע שנה<sup>(י)</sup> ועוד פרשת מעשר מיקריא: **פרשם לויס**. הוצרכה לצו ציוס שזקקו לשיר: **פרשם עמאפס**. ויהי אנשים וגו'<sup>(י)</sup> משום הלכות הפסח והמשכן הוקם בצמד צניסן והוצהרה להם פרשת שילוח ומאפים וישלחו מן המחנה<sup>(י)</sup> שצו ציוס הוקצעו שלם מחנות מחנה שכניה ומחנה לוי' ומחנה ישראל והחזקו להשתלח וממך כך החזקו ומאפים לישראל הואיל וצריכין שילוח ולא יוכלו ליכנס למשכן היאך יעשו פסקיהם ולצדי לוי יכולים היו ליעטר עד ט"ו ולא נזקקו לפסח שני אלא א"כ לא יטהרו: **ופרשם שילוח עמאפס**. וישלחו מן המחנה<sup>(י)</sup> שצאמות היוס הוקצעו המחנות וכשנגללים הפרוכת בכל סילוק מסעות הותרו וצין ומאורעים ליכנס לשם<sup>(ט)</sup>: **ופרשם אחרי מוס**. אע"פ שהיא של יוס הכפורים צו ציוס נאמרה כדכתיב אחרי מותי<sup>(י)</sup> ומפני שממו בני אהרן שצביל ציאה שלא לצורך נאמרה אותה ואזרה לאהרן אל יצא בכל עת:

הפרו תורתך שאין כל צבור וצבור יכולין ליכתוב כל הנביאים הילכך מותר ללקט כל ההפטרות ולכתבן בספר א': בעא מיניה אביי מרבה מהו לכתוב מגילה לתינוק להתלמד בה א"ל אין בוחבין ומיתוקמא כתנאי וי"ל דגם זה עת לעשות לה' ובוחבין: דרש רב יהודה בר נחמני מתורגמניה דר"ל כתוב א' אמר כתב כל הדברים האלה וכו' אמר הקב"ה למשה דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה על פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב דבי ר' ישמעאל תנא כתוב כל את הדברים האלה אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות פי' אבל משום עת לעשות לה' התירו חכמים לכתוב ובהו סמך ר' שכתב המשנה ואחריו כתבו הכרייתות ורבינא ורב אשי כתבו התלמוד וכן כל חכמי הדורות בוחבין פירושיהן:

### עין משפט ונר מצוה

קכא א מיי' פ"ב מהל' תפלה הל' יח סגנו עשין יט טוש"ע אר"ח סי' קלו:

קכ ב מיי' שם הל' כג סגנו שם טוש"ע אר"ח סי' קגנו סעי' ג טוש"ע יו"ד סי' רפג סעי' א ונזכר אלפס עוד צפ' הקורא לת המגילה ד' ערב:|

קכא ג מיי' פ"ז מהל' ס"ת הל' יד סגנו עשין כד טוש"ע יו"ד סי' רפג סעי' ג: קכב ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' ג:

מוסף תוספות

א. ואם לא שטיה. מוס' ה"ל"ס. ב. ויתן איש כך את 'שבתו'. מוס' ה"ל"ס. ג. פרש"י לא נכתבה כלל עד לאחר מ' שנה. מוס' ה"ל"ס. ד. וזה היה לפני מתן התורה. רשנ"א (כס' ה"ל"ס"ד). ה. [נכסדר ס"ת שבתם לבסוף. שטי"ק. ו. נמצא כי לא ניתנה תורה במלות מגלות אלא ראשונה ראשונה שכתובה בסמכה לשלפניה. והיינו דכתיב לקוח את ספר התורה הזה. שטי"ק. ז. ולמ"ד מגילה נתינה ניתנה היה כותב מיד כל הפרשה שנאמרה לו, ולאחר מ' שנה סדרן על הסדר. מוס' ה"ל"ס. ח. [הרי"ן דווי הפרשה נאמרה בער"פ. מוס' פסחים ו: ד"ה ששלח. ט. [שהמשכן הוקם באחד בניסן. מוס' סוטה כה: ד"ה ששל' . חב וזהו הסדר. טומאת פסח: ד"ה ששלח. וקדושים. מוס' פסחים ו: ד"ה ששלח. שגם היא הוצרכה ליום לסדר אכילת קדשים בתורה. שטי"ק.

פסקי רי"ד

מי קורא לא הוה בידיה אתא ושייליה לר' יצחק נפחא א"ל אחריהן קורין ת"ח הממונים פרנסים על הצבור ואחריהן ת"ח הראויין לימנות פרנסים על הצבור כדאמרי' בפרק (כל כתבי) ונאלו קשרין, שבת קוד. והקיש איזהו ת"ח שראוי למנותו פרנס על הצבור כל ששואלין אותו הלכה ואומרה (ואחריהן ת"ח שאבותיהן ממונים פרנסין על הצבור) ואחריהן ראשי כנסיות וכל אדם: שלחו ליה בני גלילא לר' חלבו מהו לקרות בחומשין בב"ה פי' כל ספר וספר כתוב לעצמו כעין ס"ת ואסיקנא רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו אין קורין בחומשין בב"ה מפני כבוד הצבור: רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו האי ספר אפטרטא אסור למקרא ביה בשבת' מ"ט לא ניתן ליכתב שאין כותבים אלא כל הנביאים כיוח ולא מגילה מגילה כמו שכתובים בספר ההפטרות. מר בר רב אשי אמר אפילו לטלטולה נמי אסור דהא לא חזי למיקרי ביה ולא היא שרי למיקרי ביה ושוי לטלטולי דר' יוחנן ור"ל מעייני בספרא דאגדתא בשבתא והא לא ניתן ליכתב דדברים שבכ"פ אי אתה רשאי לכתובן בספר אלא כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו תורתך שהתורה משתכחת ואם לא יכתבו תורה שבע"פ שתכתב לגמרי הילכך מותר להפר ד"ת מפני תיקון שמים הכא נמי כיון דלא אפשר עת לעשות לה':

בוחבין ומיתוקמא כתנאי וי"ל דגם זה עת לעשות לה' ובוחבין: דרש רב יהודה בר נחמני מתורגמניה דר"ל כתוב א' אמר כתב כל הדברים האלה הא כיצד אמר הקב"ה למשה דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה על פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב דבי ר' ישמעאל תנא כתוב כל את הדברים האלה אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות פי' אבל משום עת לעשות לה' התירו חכמים לכתוב ובהו סמך ר' שכתב המשנה ואחריו כתבו הכרייתות ורבינא ורב אשי כתבו התלמוד וכן כל חכמי הדורות בוחבין פירושיהן: